

DAFTAR ISI

PRAKATA	vi
DAFTAR ISI	viii
DAFTAR TABEL	x
DAFTAR GAMBAR	xii
BAB I PENDAHULUAN	
1.1 Latar Belakang	1
1.2 Perumusan Masalah	10
1.3 Tujuan Kegunaan	10
1.3.1 Tujuan Penelitian	10
1.3.2 Kegunaan Penelitian	10
1.4 Ruang Lingkup	11
1.4.1 Ruang Lingkup Wilayah	11
1.4.2 Ruang Lingkup Materi	12
1.5 Kerangka Berpikir	15
1.6 Sistematika Pembahasan	16
BAB II KAJIAN PUSTAKA	
2.1 Komunitas dalam Konteks Perencanaan	18
2.2 Kearifan Lokal	20
2.2.1 Kearifan Budaya Lokal	20
2.2.2 Pengertian Kampung Adat	21
2.3 Teori Ketahanan Pangan, Swasembada Pangan & Mandiri Pangan	23
2.3.1 Faktor-faktor yang Mempengaruhi Konsumsi Pangan	27
2.3.2 Ubi Kayu atau Singkong	32
2.3.3 Manfaat Singkong	35
2.4 Perbandingan Antara Berbagai Karbohidrat	39
BAB III METODOLOGI	
3.1 Metode Pengumpulan Data	43
3.2 Metode Analisis	47
BAB IV GAMBARAN UMUM LOKASI PENELITIAN	
4.1 Gambaran Umum Kelurahan Leuwigajah	49
4.1.1 Letak Geografis dan Administrasi	49
4.1.2 Kondisi Fisik Lingkungan	49
4.1.3 Kondisi Penggunaan Lahan	49
4.1.4 Kondisi Kependudukan	49
4.1.5 Kondisi Perekonomian	50
4.2 Gambaran Umum Kampung Adat Cireundeu	51
4.2.1 Sejarah Kampung Adat Cireundeu	51
4.2.2 Budaya Masyarakat Kampung Adat Cireundeu	53
4.2.3 Penggunaan Lahan	57
4.2.4 Struktur Ruang Pemukiman	58
4.2.5 Pola Tata Ruang	59

4.2.5.1	Menjaga Kelestarian Alam	63
4.2.5.2	Klasifikasi Lahan	65
4.2.5.3	Memilih Lahan yang Baik Untuk Pekarangan	67
4.2.6	Struktur Bangunan	70
4.3	Ketahanan Pangan	71
4.4	Pola Kehidupan dan Keunikan Masyarakat Cireundeu	71
BAB V	KAJIAN ANALISIS KETAHANAN PANGAN KAMPUNG ADAT CIREUNDEU	
5.1	Analisis Hukum Dan Aturan Pertanian di Kampung Adat Cireundeu	73
5.2	Analisis Pengolahan Singkong	79
5.3	Analisis Perekonomian	85
5.3.1	Kondisi Hidrologi Daerah Penelitian	86
5.3.2	Penggunaan Lahan	86
5.4	Analisis Kependudukan Daerah Penelitian	88
5.4.1	Kondisi Sosial Kependudukan (Responden) Daerah Penelitian	88
5.4.2	Kriteria Responden	89
5.5	Analisis Potensi Budidaya Singkong (Input, Proses & Output)	92
5.5.1	Input	92
5.5.2	Proses	96
5.5.3	Output	97
5.6	Potensi dan Konsumsi Singkong	100
5.6.1	Potensi Singkong	100
5.6.2	Konsumsi Singkong	102
5.6.3	Potensi Konsumsi	105
BAB VI	KESIMPULAN	
6.1	Kesimpulan	106
6.2	Rekomendasi	106
	DAFTAR PUSTAKA	108
	LAMPIRAN	112

DAFTAR TABEL

Tabel 2.1	Komposisi Ubi Kayu dan Beras Dalam 100 gram	33
Tabel 2.2	Kandungan Gizi dalam 10 gram antara Singkong, Gaplek, Tepung Tapioka, Beras, Jagung dan Terigu	35
Tabel 4.1	Jumlah Penduduk Kelurahan Leuwigajah Tahun 2012 (Jiwa)	49
Tabel 4.2	Jumlah Penduduk Menurut Kelompok Umur Tahun 2012 (Jiwa)	50
Tabel 4.3	Jumlah Jenis Industri di Kelurahan Leuwigajah Tahun 2012 (Unit).....	50
Tabel 4.4	Jumlah Jenis Industri di Kelurahan Leuwigajah Tahun 2012 (Unit).....	50
Tabel 5.1	Analisis Komposisi Karbohidrat Antara Singkong Dengan Beras Dalam 100 Gram	81
Tabel 5.2	Produksi dan Hasil Olahan Singkong di Kampung Adat Cireundeu	82
Tabel 5.3	Produksi Rasi dan Konsumsi Rasi Keluarga di Kampung Adat Cireundeu.....	83
Tabel 5.4	Analisis LQ Produksi Hasil Pertanian di Kampung Adat Cireundeu Tahun 2013	86
Tabel 5.5	Jumlah Penduduk Berdasarkan Jenis Kelamin di RW 10 Tahun 2013.....	88
Tabel 5.6	Jumlah Penduduk Berdasarkan Agama di RW 10 Tahun 2013.....	88
Tabel 5.7	Jumlah Responden Berdasarkan Jenis Kelamin di Kampung Adat Cireundeu.....	89
Tabel 5.8	Jumlah Responden Berdasarkan Tingkat Pendidikan di Kampung Adat Cireundeu.....	89
Tabel 5.9	Jumlah Responden Berdasarkan Tanggungan Keluarga di Kampung Adat Cireundeu.....	90
Tabel 5.10	Jumlah Responden Berdasarkan Tingkat Penghasilan di Kampung Adat Cireundeu.....	90
Tabel 5.11	Hubungan Tingkat Pendidikan Dengan Tingkat Penghasilan di Kampung Adat Cireundeu	91
Tabel 5.12	Hubungan Tanggungan Keluarga Dengan Tingkat Penghasilan di Kampung Adat Cireundeu.....	91
Tabel 5.13	Luas Lahan Budidaya Singkong Masyarakat Kampung Adat Cireundeu	92
Tabel 5.14	Status Kepemilikan Lahan Budidaya Singkong Masyarakat Kampung Adat Cireundeu.....	93

Tabel 5.15	Jumlah Tenaga Kerja Penyiapan Lahan Singkong di Kampung Adat Cireundeu.....	93
Tabel 5.16	Jumlah Waktu Penyiapan Lahan Budidaya Singkong Masyarakat Kampung Adat Cireundeu.....	94
Tabel 5.17	Jumlah Waktu Penanaman Singkong Masyarakat Kampung Adat Cireundeu.....	94
Tabel 5.18	Pola Persebaran Waktu Penyiapan Lahan dan Penanaman di Kampung Adat Cireundeu	95
Tabel 5.19	Hubungan Jumlah Tenaga Kerja Dengan Waktu Penyiapan Lahan di Kampung Adat Cireundeu	95
Tabel 5.20	Jenis Pupuk Yang Digunakan Untuk Budidaya Singkong Masyarakat Kampung Adat Cireundeu.....	96
Tabel 5.21	Jumlah Pupuk Kimia Yang digunakan Dalam Produksi Singkong di Kampung Adat Cireundeu	96
Tabel 5.22	Jumlah Pupuk Kandang Yang Digunakan Dalam Produksi Singkong di Kampung Adat Cireundeu	97
Tabel 5.23	Jumlah Waktu Panen Singkong di Kampung Adat Cireundeu	98
Tabel 5.24	Jumlah Tenaga Kerja di Kampung Adat Cireundeu.....	98
Tabel 5.25	Pola Persebaran Waktu Panen di Kampung Adat Cireundeu.	98
Tabel 5.26	Pola Persebaran Waktu Panen di Kampung Adat Cireundeu.	100
Tabel 5.27	Pola Persebaran Waktu Panen di Kampung Adar Cireundeu.	100
Tabel 5.28	Pola Konsumsi Ubi Kayu di Kampung Adat Cireundeu	103
Tabel 5.29	Hubungan Jumlah Anggota Keluarga Dengan Pola Konsumsi Rasi di Kampung Adat Cireundeu.....	104

DAFTAR GAMBAR

Gambar 1.1	Nuansa asri Kampung Adat Cireundeu	3
Gambar 1.2	Peta Administrasi Kota Cimahi	13
Gambar 1.3	Tempat Pengolahan dan Hasil Komoditif dari Singkong	14
Gambar 1.4	Kerangka Berpikir	15
Gambar 3.1	Metoda Analisis Dan Kebutuhan Data	47
Gambar 4.1	Kondisi Kampung Adat Cireundeu Tampak Depan	51
Gambar 4.2	Landmark Kampung Adat Cireundeu	51
Gambar 4.3	Upacara Seren Taun yang Selalu Dilakukan Masyarakat Kampung Adat Cireundeu Setiap 1 Sura	54
Gambar 4.4	Gugunungan	55
Gambar 4.5	Simbol Warna Masyarakat Adat Cireundeu	56
Gambar 4.6	Struktur Lembaga Adat di Kampung Adat Cireundeu	57
Gambar 4.7	Foto Bersama Bapak Widia	57
Gambar 4.8	Gerbang Menuju Bale Sarasehan	58
Gambar 4.9	Bentuk Bangunan Bale Sarasehan	59
Gambar 4.10	Bangunan Pendukung Kegiatan Kampung Adat Cireundeu ..	59
Gambar 4.11	Bale Sarasehan Sebagai Pusat di Kampung Adat Cireundeu	60
Gambar 4.12	Struktur Bangunan Kampung Adat Cireundeu	70
Gambar 4.13	Kerangka Analisis Kebiasaan Mengkonsumsi Singkong	72
Gambar 5.1	Penataan Ketahanan Ruang Berdasarkan Adat Cireundeu ...	73
Gambar 5.2	Kelompok Ibu-Ibu di Saung Sampeu Kampung Adat Cireundeu	74
Gambar 5.3	Beras Singkong Makanan Pokok dan Egg Roll Makanan Olahan Kampung Adat Cireundeu	74
Gambar 5.4	Makam Abu Omah Asmanah	75
Gambar 5.5	Kerangka Analisis Kebiasaan Hasil Komoditi Singkong	81
Gambar 5.6	Hasil Partisipasi Masyarakat Kampung Adat Cireundeu Terhadap Ketahanan Pangan	84
Gambar 5.7	Pengakuan Media Cetak tentang Kampung Adat Cireundeu Sebagai Basis Diversifikasi Pangan	85
Gambar 5.8	Peta Tataguna Lahan Cireundeu	87